

**САМОСТАЛНИ СИНДИКАТ
ШУМАРСТВА И ПРЕРАДЕ
ДРВЕТА СРБИЈЕ**

**ИНФОРМАЦИЈА О МАТЕРИЈАЛНО И СОЦИЈАЛНОМ
ПОЛОЖАЈУ РАДНИКА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ**

Београд, март 2019. год.

Садржај

УВОД.....

1. МАКРОЕКОНОМСКА КРЕТАЊА У СРБИЈИ - СТАЊЕ И ОСНОВНИ ПРОБЛЕМИ

- 1.1. Бруто домаћи производ Републике Србије
- 1.2. Индустриска производња
- 1.3. Буџетски дефицит.....
- 1.4. Јавни приходи и јавни расходи.....
- 1.5. Спољнотрговинска размена
- 1.6. Јавни дуг и спољни дуг
- 1.7. Тржиште рада
- 1.8. Инфлација
- 1.9. Потрошачка корпа
- 1.10. Зараде
- 1.11. Минимална цена рада
- 1.12. Сиромаштво

2. ОСНОВНИ ПРАВЦИ ПРИВРЕДНОГ РАСТА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ.....

ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ СТРАТЕГИЈЕ СИНДИКАТА
ЕКОНОМСКОГ РАЗВОЈА У РЕПУБЛИЦИ
СРБИЈИ.....

УВОД

Материјални и социјални положај запослених у Републици Србији, дуги низ година, веома је тежак, што се, поред осталог, огледа у: високој стопи незапослености, ниској стопи запослености, „пљачкашкој“ приватизацији, деиндустријализацији, веома израженој корупцији, распрострањеној сивој економији, високим ценама основних животних намирница, смањењу животног стандарда најширих слојева становништва, порасту сиромаштва, погоршању здравственог стања нације (високе стопе смртности од малигних, кардиоваскуларних и других болести) и у много тога осталог што има негативни предзнак. На погоршање материјалног и социјалног положаја запослених, такође, у дужем периоду, имали су: недовољно високе стопе раста бруто домаћег производа и индустријске производње, висок буџетски дефицит, високо учешће јавног и спољног дуга у БДП, раширена појава избегавања плаћања пореза и доприноса, неликвидност привредних субјеката, ниска конкурентност привреде, дефицит платног биланса, бројна законска решења која за последицу имају смањење плата и пензија и друго

1. МАКРОЕКОНОМСКА КРЕТАЊА У СРБИЈИ -СТАЊЕ И ОСНОВНИ ПРОБЛЕМИ

1.1. Бруто домаћи производ Републике Србије

Раст бруто домаћег производа (у даљем тексту: БДП) у периоду 2010 – 2018. године:

Табела 1: Бруто домаћи производ Републике Србије

ГОДИНА	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018*
Раст (%)	0,7	2,0	-0,7	2,9	-1,6	1,8	3,3	2,0	4,3

* Процена БДП

Извор: Републички завод за статистику, на дан 01.03.2019.

За оправак укупне привреде Србије, неопходно је да раст БДП-а у наредним годинама буде преко 5%. Да би се остварио пожељан раст БДП-а, потребно је повећати учешће инвестиција у БДП-у, са садашњих 18% на 25%.

Остварени БДП у 2016. години био је на нивоу од 69% оствареног БДП-а у 1990. години.

1.2. Индустијска производња

У периоду од 2010. до 2018. године, раст индустријске производње у Србији био је следећи:

Табела 2: Индустриска производња у Србији (2010-2017)

ГОДИНА	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2017
Индустриска производња (%)	1,2	2,5	-2,2	5,5	-7,3	7,5	5,2	3,9	1,3

Извор: РЗС (Ажурирано: 28.03.2019)

У периоду од 2010. до 2018 године, у две године остварен је пад индустриске производње, и то : у 2012. години (за 2,2%) и 2014. години (за 7,3%).

Веома изражени процеси деиндустријализације, који су настали као негативна последица начина на који је у Србији спроведена приватизација, довели су до тога да је индустриска производања у Србији, и поред оствареног раста у 2015. и 2016. години, у 2016. години била на нивоу од свега 43% индустриске производње из 1989. године.

У периоду од 2001. до 2015. године, просечна стопа раста индустриске производње у Србији је износила 0,7%.

1.3. Буџетски дефицит

Програм економских реформи који је започет крајем 2014. године заокружен је склапањем трогодишњег стенд-бај аранжмана са ММФ у фебруару 2015. године. Висок и растући јавни дуг опште државе од 71,8% БДП на крају 2014. године и дефицит опште државе од 6,6% БДП у 2014. години били су јасни сигнали за неопходност спровођења нових мера фискалне консолидације. Како би се обезбедио кредибилитет ових мера, постигла стабилност и резистентност финансијског сектора, повећала конкурентност и потпомогао раст, Република Србија је у фебруару 2015. године склопила трогодишњи стенд-бај аранжман са ММФ у износу од око 1,2 млрд евра, односно

200% квоте (935,4 милиона SDR). Буџет за 2015. годину донет је у складу са циљем да се поставе основе за здрав економски раст, достигне макроекономска стабилност и обезбеди одржив фискални систем. Тиме је настављено спровођење мера фискалне консолидације чија је имплементација отпочела крајем 2014. године. У трогодишњем периоду предвиђено је структурно фискално прилагођавање од 4%, с тим што је највећи део, од око 2,6%, спроведен већ до краја 2015. године.

Спровођење мера фискалне консолидације, поред осталог, довело је до смањења *буџетског дефицита*. Према ажурираним подацима НБС од 04.03.2019. године буџетски дефицит, односно суфицит (као % БДП-а) износио је:

2014. године.....	5,9%	БДП-а
2015. „	2,7%	„
2016. „	0,2%	„
2017. „ (суфицит)....	0,7%	„

Фискални дефицит, у највећој мери смањен бољом наплатом јавних прихода, док су уштеде на страни јавних расхода, изузев смањења плата запослених у јавном сектору и пензија, углавном изостале.

1.4. Јавни приходи и јавни расходи

Јавни приходи у Србији су: 1) порези; 2) доприноси за обавезно социјално осигурање; 3) непорески приходи (таксе, накнаде, казне и приходи настали употребом јавних средстава), 4) самодопринос и 5) донације, трансфери и финансијска помоћ Европске уније.

Примања државе су средства која држава остварује продајом нефинансијске и финансијске имовине и задуживањем. Примања државе су: 1) примања од продаје нефинансијске имовине; 2) примања од задуживања и 3) примања од продаје финансијске имовине.

У структури јавних прихода највеће је учешће прихода од доприноса за обавезно социјално осигурање и ПДВ-а.

Табела 3: Структура јавних прихода у Републици Србији (2005 – 2017)

Јавни приходи	- у%							
	2005	2006	2007	2008	2009	2012	2013	2017
1. Текући приходи	99,6	99,8	99,3	84,9	99,4	99,2	99,4	99,6
1.1. Порески приходи	88,0	86,9	86,6	74,5	87,2	87,2	88,3	87,1
Порез и доходак грађана	13,0	13,6	11,5	10,2	11,6	11,8	10,6	8,51
Порез на добит	1,4	2,1	3,0	2,9	2,7	3,9	4,1	5,7
ПДВ	29,8	25,9	26,4	22,5	25,9	26,1	25,9	24,3
Акцизе	9,8	10,0	9,8	8,2	11,8	12,9	13,9	14,2
Царине	5,4	5,2	5,7	4,8	4,2	2,5	2,2	2,0
Остали порески приходи	3,3	3,5	3,3	2,7	3,2	3,0	3,0	3,6
Доприноси	25,3	26,6	26,9	23,3	27,8	27,0	28,5	28,8
1.2. Непорески приходи	11,5	12,9	12,7	10,3	12,2	11,9	11,1	12,5
2. Капитални приходи	0,0	0,0	0,5	0,1	0,0	0,6	0,4	-
3. Донације	0,4	0,2	0,1	0,1	0,6	0,2	0,2	0,4
Укупно	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

У 2017 години учешће јавних прихода у БДП-у износило је 41,5, а циљ је да се у 2021. години њихово учешће смањи на 38,7% БДП-а.

1.5. Спољнотрговинска размена

Табела 4 : Биланс робне размене Републике Србије
са иностранством

(2010-2017)

Година	Вредност, мил. динара		Вредност, мил. ЕУР		Салдо трговинског биланса ЕУР	
	извоз	увоз	извоз	увоз	извоз минус увоз	Извоз, % увоза
2010.	762.974	1.280.676	7.393	12.423	-5.030	59,4
2011.	860.084	1.452.140	8.441	14.250	-5.809	59,3
2012.	990.673	1.665.015	8.738	14.717	-7.701	59,3
2013.	1.244.618	1.749.847	10.996	15.468	-5.940	71,1
2014.	1.307.853	1.815.996	11.159	15.490	-5.756	72,1
2015.	1.453.698	1.978.652	12.040	16.387	-4.832	73,5
2016.	1.653.757	2.101.500	13.432	17.068	-4.364	77,8
2017.	1.827.500	2.357.500	15.047	19.419	-4.372	77,5

Покривеност увоза извозом је 77,5% и мања је од покривености у истом периоду претходне године, када је износила 77,8%.

Покривеност увоза извозом, у периоду од 2010. до 2017. године, била је следећа:

Табела 5: Покривеност увоза извозом**(2010-2017)**

ГОДИНА	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
% покривености увоза извозом	59,4	59,3	59,3	71,1	72,1	73,5	77,8	77,5

Спољнотрговинска робна размена била је највећа са земљама са којима Србија има потписане споразуме о слободној трговини. Земље чланице Европске уније чине 64,0% укупне размене.

Наш други по важности партнер јесу земље СЕФТА, са којима имамо суфицит у размени, који је резултат углавном извоза пољопривредних производа (житарице и производи од њих и разне врсте пића), гвожђа и челика, производа од метала, друмских возила. Када је реч о увозу, најзаступљенији су гвожђе и челик, камени угаљ, кокс и брикети, поврће и воће, плута и дрво.

Посматрано појединачно по земљама, највећи суфицит у размени остварен је са земљама из окружења: Босном и Херцеговином (извозе се највише гасна уља и уље од сунцокрета, а увози се кокс и полукокс од каменог угља и жица од гвожђа и челика), Црном Гором (извоз дизел-аутомобила и воде, са додатком шећера, а увозе се највише вина и лигнит) и Македонијом (извоз топловаљаних трака у котуровима и уља од сунцокрета, а увозе се највише вина и лекови). Од осталих земаља истиче се и суфицит са Бугарском, Румунијом, Хрватском, Словачком, Великом Британијом, Италијом, Шведском и Молдавијом. Највећи дефицит јавља се у трговини са Кином (због увоза телефона за мрежу станица и лаптопова) и Немачком. Следи дефицит са: Руском Федерацијом (због увоза енергената, пре свега

нафте и гаса), Турском, Пољском (увоз делова за моторна возила), Ираком, Мађарском, Белгијом, Аустријом, Чешком, Индијом, Грчком, Украјином (увоз руде гвожђа и концентрати).

Прерада дрвета и производња намештаја је једна од ретких индустријских грана ,која прави суфицит у спољнотрговинској размени.У последњих пет година просечан годишњи раст извоза ове индустријске гране износио је 13,3% ,да би у прошлој години достигао 890 милиона евра.Удео у БДП у је око 2% ,а удео у извозу је 6,3%.

Извоз прерађеног дрвета и производа од дрвета је износио 200 милиона евра и то је у ствари проблем српске дрвне индустрије.За разлику од земаља у окружењу ,добар део нашег дрвета се извози као полуфабрикат у облику резане грађе ,палета,фурнира.Прерадом једног кубног метра трупаца у Србији извозом приходујемо свега 275 долара,а поређења ради Хрватска приходује за извоз једног кубика 591 долар ,што је 2,15 пута више.Колико Србију кошта извоз дрвних производа ниске додате вредности показује податак да је у 2015 години извоз резане грађе од 145.000 кубних метар донео приход од 45,3 милиона евра.Према рачуници стручњака за готов производ од ове количине би се приходовало око 265 милиона евра.Узгред,у процесу производње готовог производа било би запослено више од 5000 радника ,па си и из тога може видети колика је то штета за Србију и њену популацију.Подизање свести о извозу готових производа ,а не полуфабриката и сировина је задатак свих нас .

1.6. Јавни дуг и спољни дуг

Јавни дуг (јавни спољни дуг и јавни унутрашњи дуг) и спољни дуг (јавног сектора и приватног сектора) Републике Србије, због све већег буџетског дефицита, последњих година имају тенденцију раста.

Под јавним дугом подразумева се: 1) дуг Републике који настаје по основу уговора који закључи Република; 2) дуг Републике по основу хартија од вредности; 3) дуг Републике по основу уговора, односно споразума којим су репрограмиране обавезе које је Република преузела по раније закљученим уговорима, као и емитованим хартијама од вредности по посебним законима; 4) дуг Републике који настаје по основу дате гаранције Републике или по основу непосредног преузимања обавезе у својству дужника за исплату дуга по основу дате гаранције, односно по основу контрагаранције коју даје Република и 5) дуг локалне власти, као и правних лица за које је Република дала гаранцију.

Јавни дуг Републике Србије чине све директне обавезе Републике по основу задуживања, као и гаранције издате од Републике за задуживање јавних предузећа и локалних власти. Јавни дуг Републике Србије дели се на директне и индиректне обавезе, односно на обавезе у име и за рачун Републике и обавезе које произилазе из гаранција, које су емитоване од стране Републике, а у корист других правних лица. Директне и индиректне обавезе деле се на унутрашњи дуг и спољни дуг, у зависности од тога да ли су обавезе настале задуживањем на домаћем или иностраном тржишту.

Фискално правило, дефинисано Законом о буџетском систему, прописује обавезу да јавни дуг општег нивоа државе не може бити већи од 45% БДП. У случају да износ дуга пређе тај ниво, Влада је дужна да донесе програм за смањење јавног дуга у односу на БДП, тј. за враћање дуга у законски оквир.

Јавни дуг Србије, 31. децембра 2017. године, износио је 23.221,2 милиона евра, што је представљало 72,9% БДП.

**Табела 6: Јавни дуг Републике Србије
од 2000. до 2018. године**

- у милионима евра

ГОДИНА	УКУПАН ЈАВНИ ДУГ	УЧЕШЋЕ ЈАВНОГ ДУГА У БДП, У %
31.12.2000.	14.167,1	201,2
31.12.2001.	13.433,9	97,7
31.12.2002.	11.529,3	68,3
31.12.2003.	11.023,2	61,7
31.12.2004.	9.675,8	52,6
31.12.2005.	10.282,7	50,2
31.12.2006.	9.352,0	35,9
31.12.2007.	8.875,3	29,9
31.12.2008.	8.781,4	28,3
31.12.2009.	9.851,2	32,8
31.12.2010.	12.156,9	41,8
31.12.2011.	14.788,8	45,4
31.12.2012.	17.717,0	56,2
31.12.2013.	20.141,3	59,6
31.12.2014.	22.761,6	70,4
31.12.2015.	24.818,6	74,7
31.12.2016.	24.820,2	71,9
31.12.2017.	23.221,2	61,5
31.12.2018.	23.014,6	53,8

Према подацима НБС укупан спољни дуг на крају прве половине 2016. године износио је 25,8 млрд евра, и у поређењу са крајем 2015. године смањен је за 474 мил. евра. Смањење спољног дуга у овом периоду резултат је мање задужености банака и јавног сектора, услед већих отплата од повлачења, али и због слабљења америчког долара у односу на евро. Истовремено у структури спољног дуга, задуженост приватног сектора је смањена за 208,9 мил. евра и износила је 10,8 млрд евра, док је дуг јавног сектора смањен за 265,1 мил. евра и износио је око 15 млрд евра. Очекује се да ће укупан

спољни дуг бележити силазни тренд највећим делом због стабилизације и смањења јавног спољног дуга. Према критеријумима Светске банке, земља је ниско задужена ако је однос спољног дуга и извоза робе и услуга испод 132%, а високо задужена ако је тај однос изнад 220%. Такође, земља је ниско задужена ако је однос спољног дуга и БДП испод 48%, а високо задужена ако је тај однос изнад 80%. Србија се према тим критеријумима налази у категорији средње задужених земаља. Индикатори екстерне солвентности су побољшани почев од 2013. године. Рацио спољни дуг/извоз је значајно опао, док је учешће спољног дуга у БДП стабилизовано са започетим трендом благог смањења.

Табела 7 : Спољни дуг Републике Србије
у периоду од 2001. до 2018. (I-IX) године
(стање 31. децембар)

ГОДИНА	УКУПНО (У МИЛИОНИМА ЕУР)	ОД ТОГА				% БДП
		Јавни сектор	Приватни сектор			
			Укупно	Банке	Предузећа	
2001.	11.255	10.275	979	240	739	-
2002.	9.702	8.663	1.038	208	831	-
2003.	9.979	8.550	1.428	330	1.099	-
2004.	9.634	7.263	2.371	768	1.603	-
2005.	12.520	7.929	4.591	1.925	2.666	56,3
2006.	14.291	6.621	7.670	3.466	4.204	55,1
2007.	17.382	6.316	11.066	3.303	7.763	55,1
2008.	20.982	6.565	14.416	3.451	10.965	58,8
2009.	22.272	7.767	14.506	4.304	10.202	68,6
2010.	23.509	9.094	14.415	5.090	9.325	74,5
2011.	24.123	10.800	13.323	4.450	8.873	68,1
2012.	25.645	12.185	13.460	4.150	9.310	76,1
2013.	25.644	13.120	12.525	3.391	9.133	70,4
2014.	25.679	14.145	11.534	2.560	8.972	72,4
2015.	26.234	15.295	10.939	2.243	8.692	73,5
2016.	26.494	15.680	10.815	1.998	8.811	72,1
2017.	25.588	13.911	11.688	2.337	9.342	65,3
2018. (I-IX)	26.517	13.996	12.522	2.707	9.804	63,2

На дан 31. децембар 2017. године спољни дуг Србије износио је 25.588 милијарди евра.

Спољни дуг јавног сектора обухвата дуг државе, Народне банке Србије, локалне самоуправе, фондова и агенција које је основала држава и дуг за који је издата државна гаранција.

Спољни дуг приватног сектора обухвата дуг банака, предузећа и осталих сектора, за које није издата државна гаранција.

1.7 . Тржиште рада

Табела 8: Кретање основних показатеља стања на тржишту рада у Републици Србији (2014-2018)

Лица радног узраста (15-64)	2014	2015	2016	2017	2018 (IV кв.)
Стопа незапослености	19,9	18,2	15,9	14,1	13,4
Стопа запослености	50,7	52,0	55,2	57,3	58,9
Стопа активности	63,3	63,6	65,6	66,7	68,1
Стопа неактивности	36,7	36,4	34,4	33,3	31,9

Извор: РЗС; Ажурирано: 28.02.2019.

Напомена: од 1999. без података за АП Косово и Метохију

. Табела 9: Кретање основних индикатора тржишта рада по регионима

Старосна категорија 15-64	Београдск и регион	Регион Војводине	Регион Шумадије и Западне Србије	Регион Јужне и Источне Србије	Регион КиМ
2017. година					
Стопа активности	69,7%	65,3%	67,0%	64,7%	...
Стопа запослености	60,3%	57,2%	57,2%	54,2%	...
Стопа незапослености	13,5%	12,4%	14,6%	16,2%	...

Стопа неактивности	30,3%	34,7%	33,0%	35,3%	...
I квартал 2018. године					
Стопа активности	70,7%	66,9%	68,4%	66,0%	...
Стопа запослености	63,5%	59,3%	57,6%	54,9%	...
Стопа незапослености	10,1%	11,5%	15,9%	16,9%	...
Стопа неактивности	29,3%	33,1%	31,6%	34,0%	...

Извор: РЗС

Стопа активности (представља проценат активног становништва у укупном становништву старом 15 и више година) у IV кварталу 2018. године износила је 54,4%. У Београдском региону и Региону Шумадије и Западне Србије стопе активности су на приближном нивоу (55,9% и 55,8% респективно) и уједно чине највећу забележену стопу у овом периоду. У Региону Војводине стопа активности је износила 53,3%, док је најнижа стопа активности забележена у Региону Јужне и Источне Србије (52,4%).

Стопа запослености (представља проценат запослених у укупном становништву старом 15 и више година) је 47,4%. Београдски регион бележи највећу стопу запослености (50,3%), а непосредно га прате Регион Шумадије и Западне Србије и Регион Војводине (47,6% и 47,3% респективно), док Регион Јужне и Источне Србије бележи најмању вредност (44,0%).

Стопа незапослености (представља проценат незапослених у укупном броју активних становника - укупном броју запослених и незапослених) становништва старости 15 и више година износила је 12,9%. Гледано на нивоу региона, ова стопа имала је најмању вредност у Београдском региону (10,0%), а затим следе Регион Војводине (11,2%) и Регион Шумадије и Западне Србије (14,8%). У Региону Јужне и Источне Србије и даље се бележи најлошија ситуација на тржишту рада, што показује највећа стопа незапослености, од 15,9%.

1.8. Инфлација

Републички завод за статистику саопштио је да су потрошачке цене у децембру 2018. године, у поређењу са истим месецом претходне године, повећане за 2,0%. У поређењу са 2017. годином, потрошачке цене у 2018. години су у просеку повећане 2,0%.

У 2017. години потрошачке цене су у просеку повећане 3,0% у односу на 2016. годину.

Табела 10: Годишња стопа инфлације

ГОДИНА	СТОПА ИНФЛАЦИЈЕ
2010.	10,3
2011.	7,0
2012.	12,2
2013.	2,2
2014.	1,7
2015	1,5
2016	1,6
2017.	3,0
2018	2,0

1.9 Потрошачка корпа

Нова *Просечна потрошачка корпа* за месец новембар 2018. године износила је 70.429,43 динара и мања је од Нове Просечне потрошачке корпе из претходног месеца за 380,63 динара или за 0,5%. У односу на новембар 2017. године Нова Просечна потрошачка корпа већа је за 0,8%.

Нова *Минимална потрошачка корпа* за новембар 2018. године износила је 36.406,79 динара и мања је за 230,28 динара или 0,6% у односу на Нову Минималну потрошачку корпу из претходног месеца. У односу на новембар 2017. године Нова Минимална потрошачка корпа већа је за 0,4%.

За покриће Нове Просечне потрошачке корпе у новембру 2018. године било је потребно 1,39 просечних зарада, а за покриће Нове Минималне корпе било је довољно 0,72 просечне зараде.

Табела 11: Кретање куповне моћи становништва у Републици Србији у 2018. години

Месец	Просечна месечна нето зарада по запосленом без пореза и доприноса(РСД)	Нова потрошачка корпа (РСД)		Однос потрошачке корпе и зараде	
		Просечна	Минимална	(3:2)	(4:2)
1	2	3	4	5	6
Јануар	50.048	69.896,99	36.214,22	1,40	0,72
Фебруар	47.819	70.169,50	36.357,94	1,48	0,76
Март	49.400	70.292,73	36.419,00	1,42	0,74
Април	49.117	70.668,55	36.637,79	1,44	0,75
Мај	50.377	71.019,39	36.993,06	1,41	0,73
Јун	49.226	71.092,19	36.981,97	1,44	0,75
Јул	49.202	70.957,52	36.813,41	1,44	0,75
Август	49.773	71.138,26	36.881,90	1,43	0,74
Септембар	47.920	70.743,37	36.646,12	1,48	0,76
Октобар	49.901	70.810,06	36.637,07	1,42	0,73
Новембар	50.556	70.429,43	36.406,79	1,39	0,72

Приказ односа просечне „нето зараде и потрошачке корпе, у периоду од 2010. до 2017. године дајемо у табели:

Табела12 : Кретање просечне зараде, просечне и минималне потрошачке корпе

Година	Просечна зарада	Просечна корпа	Минимална корпа	Однос просечне корпе и зараде
2010	34.159	50.138,86	24.291,94	1,47
2011	38.017	55.568,13	27.193,71	1,47
2012	41.386	59.593,67	31.599,02	1,44
2013	43.944	64.895,88	35.109,64	1,48
2014	44.525	66.013,29	34.302,01	1,49
2015	44.437	66.903,21	34.825,04	1,51
2016	46.087	67.436,75	35.093,95	1,47
2017	47.888	69.522,73	36.090,21	1,46

1.10. Зараде

Просечна бруто зарада исплаћена у 2018. године износила је 68.629 динара и номинално је већа за 6,0%, реално за 3,9% у поређењу са 2017. годином.

Просечна зарада без пореза и доприноса исплаћена у 2018. године износи 49.650 динара, и номинално је већа за 6,5%, а реално за 4,4% у односу на просечну зараду без пореза и доприноса исплаћену у 2017. години.

**Табела 13: Кретање просечних зарада
у Републици Србији (2002-2018)**

Година	НЕТО ЗАРАДЕ		БРУТО ЗАРАДЕ	
	- у динарима	- у еврима	- у динарима	- у еврима
2002.	9.208	151,7	13.260	218,5
2003.	11.500	176,6	16.612	255,1
2004.	14.108	194,1	20.555	282,8
2005.	17.443	210,2	25.514	307,4
2006.	21.707	258,1	31.745	377,4
2007.	27.759	347,1	38.744	484,5
2008.	32.746	402,1	45.674	560,8
2009.	31.733	337,8	44.147	469,9
2010.	34.142	331,3	47.450	460,5
2011.	37.976	372,5	52.733	517,2
2012.	41.377	365,8	57.430	507,7
2013.	43.932	388,3	60.708	536,6
2014.	44.530	379,6	61.426	523,6
2015.	44.432	368,0	61.145	506,4
2016.	46.097	374,4	63.474	515,6
2017.	47.893	394,7	65.976	543,7
2018.	49.650	419,8	68.629	580,3

Најзначајнији проблеми у вези са зарадама су следећи:

1. Ниске зараде;
2. Неисплаћивање зараде;
3. Нередовно исплаћивање зараде;
4. Исплаћивање дела зараде на руке, а остатка преко текућег рачуна, неуплатом пореза и доприноса се наноси штета и држави али и запосленом приликом одласка у пензију;
5. Низак проценат учешћа зараде у просечној потрошачкој корпи;
6. Непостојање адекватне инспекцијске контроле адекватности обрачуна и исплате зарада;

7. Непримењивање у пракси прописаних санкција за неадекватан обрачун и не/исплату зарада;
8. Смањивање стечених права запослених – неплаћање прековременог рада, сменског рада, минулог рада;
9. Непоштовање одредби колективних уговора (првенствено у јавном сектору) о висини и начину обрачуна зарада;
10. Лимитирање висине зарада у јавном сектору Законом о буџету и Законом о буџетском систему;
11. За исто радно место предвиђен је већи број врста стручне спреме (у циљу плаћања за најнижи предвиђен ниво стручне спреме);
12. Постојање великих разлика у висини примања између, с једне стране запослених у сектору услуга (ИТ сектор, финансијске услуге, прерада нафте ...) и с друге стране запослених реалном сектору;
13. Велике разлике у висини просечних зарада у Републици Србији у односу на земље ЕУ (посебно Западноевропских земаља);
14. Ниске зараде запослених као чинилац привлачења страних инвестиција;
15. Висина зарада није довољна за покривање основних животних потреба (запослено лице је и даље сиромашно лице);
16. Висина зарада није довољан услов за излазак из стања социјалне угрожености;

Захтеви синдиката су следећи:

- неопходно је да зараде прате раст потрошачких цена;
- јачање надлежних инспекцијских органа у циљу обезбеђења правилности обрачуна и исплате зараде;
- доследна примена у пракси прописаних казни за неправилности у обрачуну и исплати зарада;
- посебно утврђивање процената повећања зараде по основу сменског рада;

- утврђивање адекватне евиденције прековременог рада, рада ноћу и осталих облика радног ангажовања, и у складу са тим утврђивање реалних процената увећања зараде;
- ниске зараде запослених не смеју представљати основни аргумент у привлачењу страних инвестиција;
- минули рад обрачунавати према укупним годинама радног стажа, а не само по основу времена проведеног код последњег послодавца;
- престанак праксе лимитирања зарада запослених у јавном сектору Законом о буџету и Законом о буџетском систему, што представља дерогирање колективних уговора закључених у јавном сектору;
- запослено лице не би смело да буде социјално угрожено лице.

Табела 14: Просечне зараде по запосленом у Републици Србији, децембар 2018.

	Зараде		Зараде без пореза и доприноса	
	XII 2018	I-XII 2018	XII 2018	I-XII 2018
УКУПНО	72 167	68 629	52 372	49 650
Пољопривреда, шумарство и рибарство	61 766	59 111	44 828	42 902
Пољопривредна производња, лов и услужне делатности	62 275	58 966	45 209	42 812
Шумарство и сеча дрвећа	60 340	60 178	43 722	43 590
Рибарство и аквакултуре	58 064	56 551	42 251	41 179
Рударство	119 649	107 378	86 442	76 873
Експлоатација угља	123 989	111 128	89 853	79 481
Експлоатација сирове нафте и природног гаса	148 752	150 457	103 804	103 667
Експлоатација руда метала	102 693	93 499	73 536	67 109
Остало рударство	79 873	67 640	58 793	49 565
Услужне делатности у рударству	180 971	162 460	130 782	116 884
Прерађивачка индустрија	65 673	62 490	47 708	45 317
Производња прехрамбених производа	57 769	55 128	42 047	40 077
Производња пића	110 440	94 578	80 554	68 343
Производња дуванских производа	139 640	140 635	100 111	100 563
Производња текстила	59 369	53 999	43 289	39 375
Производња одевних предмета	45 851	44 495	33 584	32 605
Производња коже и предмета од коже	48 810	46 910	35 881	34 399
Прерада дрвета и производи од дрвета, осим намештаја	42 890	42 273	31 440	30 960
Производња папира и производа од папира	69 468	67 408	50 474	48 901
Штампање и умножавање аудио и видео записа	59 049	54 652	42 745	39 629
Производња кокса и деривата нафте	117 462	117 495	84 083	83 350
Производња хемикалија и хемијских производа	93 488	85 719	67 771	61 792
Производња основних фармацеут. производа и препарата	147 977	122 386	105 499	87 656
Производња производа од гуме и пластике	75 574	73 476	54 686	53 087
Производња производа од неметалних минерала	70 455	66 998	51 192	48 511
Производња основних метала	100 125	91 599	72 021	65 824
Производња металних производа, осим машина	64 005	62 126	46 355	44 973
Производња рачунара, електронских и оптичких произв.	83 050	82 664	60 376	59 809
Производња електричне опреме	67 639	64 090	49 445	46 561
Производња непоменутих машина и опреме	73 346	68 735	52 983	49 712
Производња моторних возила и приколица	64 175	62 724	46 731	45 557
Производња осталих саобраћајних средстава	78 685	71 472	56 760	51 711
Производња намештаја	52 226	49 691	38 073	36 257

1.11. Минимална цена рада

Према члану 111. став 1. Закона о раду, запослени има право на минималну зараду за:

- стандардни учинак, и
- време проведено на раду.

Према ставу 2. овог члана, „минимална зарада“ одређује се на основу:

- минималне цене рада, утврђене у складу са законом,
- времена проведеног на раду, и
- пореза и доприноса који се плаћају из зараде.

**Табела 15: Висина минималне зараде (нето)
у Републици Србији од 2008. до 2018. године**

Ред. број	Година	Минимална цена рада	Минимална зарада по радном часу	Минимална зарада у € по радном часу	Минимална цена рада у €
1.	2008.	70 (I-VI)	12.180	0,86	149,6
		78 (VII-XII)	13.572	0,96	167,0
2.	2009.	87	15.138	0,93	161,8
3.	2010.	90 (I-X)	15.660	0,87	151,4
		95 (XI-XII)	16.530	0,92	160,1
4.	2011.	95 (I-V)	16.530	0,93	161,8
		102 (VI-XII)	17.748	1,00	174,0

5.	2012.	102 (I-V)	17.748	0,90	156,6
		115(IV-XII)	20.010	1,02	177,5
6.	2013.	115	20.010	1,02	177,5
7.	2014.	115	20.010	0,98	170,5
8.	2015.	121	21.054	1,00	174,0
9.	2016.	121	21.054	0,98	170,5
10.	2017.	130	22.620	1,07	186,4
11.	2018.	143	27.022	1,31	228,5

Поређењем висине минималне зараде и утврђене апсолутне и релативне линије сиромаштва, намеће се закључак да су сви који примају минималну зараду, сиромашни или, у најбољем случају, у озбиљном ризику да то постану.

То је, истовремено, у потпуној супротности са програмом достојанственог рада, који је трипартитно потписан за Србију, али и чињеницом да су запослени са квантификованим радним учинком и пуним радним временом у зони сиромаштва.

Табела16 : Минимална зарада у 2018. години

Месец	Број могућих радних дана у месецу	Број могућих часова рада у месецу	Минимална цена рада по часу - нето	Минимална нето зарада за месец	Минимална бруто зарада за месец
Јануар	23	184	143	26.312	35.395
Фебруар	20	160	143	22.880	30.499
Март	22	176	143	25.168	33.763
Април	21	168	143	24.024	32.131
Мај	23	184	143	26.312	35.395
Јун	21	168	143	24.024	32.131
Јул	22	176	143	25.168	33.763
Август	23	184	143	26.312	35.395
Септембар	20	160	143	22.880	30.499
Октобар	23	184	143	26.312	35.395

Новембар	22	176	143	25.168	33.763
Децембар	21	168	143	24.024	32.131

Напомена: Прерачун са нето на бруто је извршен применом неопорезивог износа зараде од 15.000 динара који се примењивао у 2018. години.

Најзначајнији проблеми у вези са минималном зарадом су следећи:

- 1) Садржај минималне потрошачке корпе према врсти артикала и услуга које чине и њиховим количинама није у складу са реалношћу;
- 2) Ниско учешће минималне зараде у просечној заради;
- 3) Низак проценат учешћа минималне зараде у минималној потрошачкој корпи (60%);
- 4) Уместо да минимална зарада буде изузетак исплата минималне зараде код највећег броја послодаваца постало је правило (што је у супротности са чланом 111 Закона о раду);
- 5) Параметри за утврђивање висине минималне зараде у члану 112 Закона о раду нису квантификовани;
- 6) При утврђивању минималне цене рада не полази се од квантитативног утицаја сваког појединачног параметра дефинисаног чланом 112 Закона о раду;
- 7) Минимална зарада, поред тога што представља социјалну и економску категорију у великој мери постала је и политичка категорија;
- 8) Изједначавање појма минималне зараде са основном ценом рада (са коефицијентом 1);
- 9) Раширена пракса да послодавац запосленом минималну зарату исплаћује преко текућег рачуна (и на тај износ обрачунава порез на зарату и доприносе), а остатак на руке запосленог, на који се не обрачунавају доприноси за обавезно социјално осигурање, што у будућности значи и нижу пензију запосленог;
- 10) Исплаћивање зараде ниже од минималне зараде;

- 11) Висина минималне зараде није резултат договора између социјалних партнера већ је најчешће држава та које даје коначну одлуку о њеној висини;
- 12) Минимална зарада не обезбеђује егзистенцијалне и социјалне потребе запосленог и његове породице;
- 13) Минимална зарада и остале зараде вуче наниже (зараде запослених са вишим степеном стручне спреме);
- 14) Минимална цена рада утврђује се у „нето“ износу по радном часу, што је у супротности са Законом о раду који познаје само категорију зараде (брuto 1).

Захтеви синдиката су следећи:

- 1) Минимална зарада треба да покрива укупне егзистенцијалне и социјалне потребе запосленог и његове породице;
- 2) Минимална зарада не сме да буде нижа од износа минималне потрошачке корпе (посебно имајући у виду да и сама минимална потрошачка корпа, с обзиром на врсту производа и услуга које је чине, и на њихове количине, не одржава реалне потребе запослених и читавог становништва);
- 3) Законом о раду детаљније прописати услове под којима послодавац има право да уведе минималну зараду, време трајање исплате минималне зараде, и обавезу послодавца да по престанку исплате минималне зараде запосленом рефундира неисплаћена средства;
- 4) Дефинисати услове за исплату минималне зараде кроз анекс уговора о раду.
- 5) Послодавац може запосленом понудити закључивање анекса уговора о раду под измењеним условима, везано за исплату минималне зараде, под следећим условима: - поремећаја у процесу пословања у предузећу или делу предузећа, и то: пословање са губитком, недостатак посла, а који утврђује надлежни

орган послодавца, по претходно прибављеном мишљењу репрезентативног синдиката. Минимална зарада се може уговорити док трају поремећаји у пословању, не дуже од 6 месеци у току календарске године.

- 6) Законом о раду или подзаконским актом неопходно је утврдити квантитативни утицај сваког од појединачних параметара за утврђивање висине минималне цене рада;
- 7) Одлука о утврђивању минималне цене рада треба да садржи образложење утицаја сваког појединачног параметра за утврђивање минималне цене рада и исто (Образложење) треба објављивати у Службеном гласнику Републике Србије;
- 8) Приликом закључивање гранских колективних уговора треба избећи изједначавање минималне цене рада са основном ценом рада (основна цена рада може да буде нижа од минималне зараде, међутим, важно је да послодавац не може да исплаћује зараду нижу од минималне);!
- 9) Појачати рад надлежне инспекције у циљу откривања свих неправилности у вези са обрачуном и исплатом минималне зараде;

Минималну цену рада утврђивати у бруто износу по радном часу

1.12. Сиромаштво

У Републици Србији сиромаштво се анализира на основу потрошње домаћинства и од 2006. године израчунава се на основу података Анкете о потрошњи домаћинства, која се од 2003. године спроводи по међународним стандардима и препорукама (Евростата, ИЛО и УН).

Сиромаштво у Републици Србији велики је проблем, изражено како у апсолутном смислу (удео лица чија се потрошња налази испод прага неопходног за подмиривање егзистенцијалних потреба – 7,3% у 2016. години; 7,4% у 2013. години), тако и релативно изражено (удео лица у ризику сиромаштва – 25,7% у 2017. години, 25,9% у 2016. години, 26,7% у 2015. години, 25% у 2014. години и 24,5% у 2013).

Апсолутна линија сиромаштва одређује апсолутни минимум животног стандарда и базира се на фиксној потрошачкој корпи хране неопходној за задовољавање минималних потреба за одређеном количином и структуром калорија, која се увећава за износ осталих издатака, као што су одевање, хигијена, огрев, осветљење и слично. Вредност апсолутне линије сиромаштва (дефинисане 2006. године) израчунава се применом одговарајућег годишњег индекса потрошачких цена.

Табела17 : Кретање апсолутног сиромаштва у Србији, 2008 – 2016.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Процент апсолутно сиромашних у укупној популацији	6,1	6,6	7,6	6,6	6,3	7,4	7,6	7,4	7,3
Линија сиромаштва, РСД месечно по потрошачкој јединици	7.401	8.022	8.544	9.483	10.223	11.020	11.340	11.556	11.694

Праг ризика од сиромаштва (релативна линија сиромаштва) представља 60% медијане националног

еквивалентног прихода и изражава се у динарима. Праг ризика од сиромаштва у 2017. години износи 15.600 динара просечно месечно за једночлано домаћинство. За домаћинства с двоје одраслих и једним дететом старости до 14 година праг ризика од сиромаштва је 28.080 динара, док је за четворочлано домаћинство с двоје одраслих и двоје деце старости до 14 година овај праг 32.760 динара.

2. ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ СИНДИКАТА

1. *Материјални и социјални положај запослених у Србији*, дужи низ година, веома је тежак, што се, поред осталог, огледа у: ниским зарадама, све израженијим доходним неједнакостима, високој стопи незапослености, ниској стопи запослености, смањењу животног стандарда најширих слојева становништва, порасту сиромаштва, погоршању здравственог стања нације и у много тога осталог што има негативни предзнак.

На погоршање материјалног и социјалног положаја запослених утичу, поред осталог: ниске стопе раста бруто домаћег производа и индустријске производње, последице „пљачкашке“ приватизације, деиндустријализација, веома изражена корупција, распрострањена сива економија, раширена појава избегавања плаћања пореза и доприноса, урушавање институција, неререформисано образовање и друго.

2. *Привредни раст Србији*, као основ за повећање запослености и побољшање материјалног положаја запослених, требало би да се заснива на *инвестисијама, извозу и новој индустријализацији*, и у складу с тим одговарајућој *фискалној и монетарној* политици.

3. Неопходна је промена стратегије привредног развоја, која мора да се ослања, у првом реду, на *домаће приватне и јавне инвестиције*, и уклањање свих баријера које ограничавају њихово увећање.

4. Неопходно је *напустити неолиберални концепт економског развоја*, а увести националне политике развоја уз препознатљиво присуство државе као корективног и контролног фактора.

Деполитизовати јавни сектор уз увођење менаџерског руковођења са чврстим гаранцијама за успешност поверених послова.

Напустити политику принудне штедње (плате и пензије), кроз повећање ефикасности рада јавног сектора

5. *Захтеви синдиката у вези са зарадама:*

5.1. неопходно је да зараде прате раст потрошачких цена;

5.2. јачање надлежних инспекцијских органа у циљу обезбеђења правилности обрачуна и исплате зараде;

5.3. доследна примена у пракси прописаних казни за неправилности у обрачуну и исплати зарада;

5.4. посебно утврђивање процената повећања зараде по основу сменског рада;

5.5. утврђивање адекватне евиденције прековременог рада, рада ноћу и осталих облика радног ангажовања, и у складу са тим утврђивање реалних процената увећања зараде;

5.6. ниске зараде запослених не смеју представљати основни аргумент у привлачењу страних инвестиција;

5.7. минули рад обрачунавати према укупним годинама радног стажа, а не само по основу временаведеног код последњег послодавца;

5.8. престанак праксе лимитирања зарада запослених у јавном сектору Законом о буџету и Законом о

буџетском систему, што представља дерогирање колективних уговора закључених у јавном сектору;
5.9. запослено лице не би смело да буде социјално угрожено лице.

6. Захтеви синдиката у вези са *минималном зарадом*:

6.1. Минимална зарада треба да покрива укупне егзистенцијалне и социјалне потребе запосленог и његове породице;

6.2. Минимална зарада не сме да буде нижа од износа минималне потрошачке корпе (посебно имајући у виду да и сама минимална потрошачка корпа, с обзиром на врсту производа и услуга које је чине, и на њихове количине, не одржава реалне потребе запослених и читавог становништва);

6.3. Законом о раду детаљније прописати услове под којима послодавац има право да уведе минималну зараду, време трајање исплате минималне зараде, и обавезу послодавца да по престанку исплате минималне зараде запосленом рефундира неисплаћена средстава;

6.4. Дефинисати услове за исплату минималне зараде кроз анекс уговора о раду.

6.5. Послодавац може запосленом понудити закључивање анекса уговора о раду под измењеним условима, везано за исплату минималне зараде, под следећим условима: - поремећаја у процесу пословања у предузећу или делу предузећа, и то: пословање са губитком, недостатак посла, а који утврђује надлежни орган послодавца, по претходно прибављеном мишљењу репрезентативног синдиката. Минимална зарада се може уговорити док трају поремећаји у пословању, не дуже од 6 месеци у току календарске године.

6.6. Законом о раду или подзаконским актом неопходно је утврдити квантитативни утицај сваког од

појединачних параметара за утврђивање висине минималне цене рада;

6.7. Одлука о утврђивању минималне цене рада треба да садржи образложење утицаја сваког појединачног параметра за утврђивање минималне цене рада и исто (Образложење) би требало објављивати у Службеном гласнику Републике Србије;

6.8. Појачати рад надлежне инспекције у циљу откривања свих неправилности у вези са обрачуном и исплатом минималне зараде.

Самостални синдикат шумарства и прераде дрвета Србије

(За израду овог извештаја коришћен је сајт Републичког завода за статистику, Привредне коморе, материјал С.С.С.С, Часопис Дрво –техника, Службени гласник Р.С., Сајт Народне банке Србије, Министарства рада, Министарства економије и архивски подаци Самосталног синдиката шумарства и прераде дрвета Србије) .

